

Перш за все, маючи таку велику діаспору, Україні потрібно на державному рівні забезпечити належну підтримку українських ЗМІ за кордоном, оскільки саме вони виступають основним джерелом інформації як для держави, так і про неї. Варто зауважити, що протягом останніх років у провідних світових медіа різко зменшилася й до того невелика кількість повідомлень про Україну, більша половина з яких носить негативний характер.

Згідно з Указом Президента України від 20 лютого 2006 року № 142 «Про культурно-інформаційний центр у складі закордонної дипломатичної установи України» одним із пріоритетних напрямків захисту інформаційного простору є підтримка зв'язків з українцями за кордоном, сприяння задоволенню їх культурно-мовних, інформаційних та інших потреб. Але, як показує практика, гасла залишаються гаслами, влада не вважає за потрібне докласти для їх реалізації значних зусиль.

За приклад вдалої політики щодо закордонних ЗМІ можна навести діяльність Росії, яка щороку виділяє мільйони на підтримку мас-медіа своєї діаспори. Водночас українці, яких лише в Європі налічується від 3 до 7 мільйонів, не отримують жодної підтримки. Чимало громад видають свої бюлетені, газети та журнали закордонного українства. На сторінках таких видань журналісти розповідають про Україну, її історію та здобутки. Найбільшу кількість друкованих ЗМІ мають українці в Італії, значного поширення набули «Українська газета», часопис «До світла», газета «Європейський українець», «Без кордонів», Інтернет-видання «Лелеки», журнал «Україна» та ін. Існує також невелика кількість україномовних телеканалів. Так, наприклад, уперше на теренах США телекомпанія UA TV почала трансляцію програм шести вітчизняних каналів («Перший національний», «НТН», «ЕРА», «Культура» та «Київ»). В ефірі UA TV українцям діаспори пропонуються інформаційні, культурно-просвітницькі, музичні, спортивні програми, українські художні та документальні фільми. Стрічки світового кінематографу дублюються виключно українською мовою. Проте власних коштів на регулярний випуск таких ЗМІ катастрофічно не вистачає – і без постійної підтримки держави вони або взагалі закриваються, або ледь животіють.

Крім мас-медіа, враховуючи всю ту потужність міграційних процесів, що відбуваються сьогодні, велику роль у захисті українського інформаційного простору відіграють неурядові

організації та рухи. Так, громадська організація «Європейська Асоціація Українців» з центральним офісом у Брюсселі та представництвами у Парижі, Страсбурзі, Мюнхені, Берліні та Варшаві за одну з основних своїх задач ставить «сприяння постійному та ефективному інформаційному діалогу української громадськості з інституціями і громадським суспільством Європейського Союзу». Подібною є і мета діяльності таких організацій, як Міжнародний благодійний фонд «Open Ukraine», неурядової організації «Ukraine Cognita», а також Української Всесвітньої Координаційної Ради, Світового Конгресу Українців, Спільки Української Молоді, Молодіжної організації Український «Пласт» тощо.

Із метою забезпечення інформаційної безпеки українців серед світової спільноти важливою є міжнародна діяльність власне українських ЗМІ. Найвпливовішими та найавторитетнішими серед таких мас-медіа є українське національне інформаційне агентство «Укрінформ», корпункти якого працюють у 9-ти країнах світу й інформацію якого отримують найбільші ЗМІ світу. Повідомлення «Укрінформу» виходять чотирма мовами – українською, російською, англійською та іспанською мовами. Проте останнім часом у зв'язку із цілеспрямованою дискредитаційною політикою окремих представників української правлячої верхівки щодо роботи агентства, авторитет його на міжнародній арені стрімко падає. Наслідками такої діяльності може стати повна інформаційна ізоляція закордонних українців (і не тільки) щодо реальної ситуації в Україні.

Отже, кожна держава зобов'язана підтримувати власний інформаційний простір як у межах країни, так і за її кордонами. Українці мають одну з найбільших діаспор у світі, тому світове українство може й повинно стати основою ефективної інформаційної пропаганди нашої Батьківщини, потужним лобістом її інтересів на всіх рівнях. Проте відсутність відповідної державної політики України завдає значної шкоди іміджу держави та стримує інтеграцію в Європу.

1. Барташук Т. П. Інформаційна основа економічного розвитку сучасного світу / Т. П. Барташук // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – К.: Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжн. відносин, 2001. – Вип. 30 (II). – С. 219–227.
2. Бичко А., Бичко І. Пошуки нової ідентичності в умовах інформаційного суспільства / А. Бичко, І. Бичко // Людинознавчі студії: Збірник наук. праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобицьк: Науково-видавничий центр ДДПУ імені Івана Франка, 2009. – Вип. 12. Філософія. – С. 4–15.
3. Киреев А. Международная экономика. Международная микроэкономика: движение товаров и факторов производства. – 1 ч. – М.: Междунар. Отношения, 2007. – С. 321–341.

Світлана Одинець

Українські мігрантські онлайн-ресурси в країнах Західної Європи у просторі комунікування українців

У статті запропоновано деякі міркування щодо особливостей контенту українських мігрантських Інтернет-ресурсів у країнах Західної Європи та Росії в системі сучасних глобальних медіа-дискурсів.

In the article some reflections about peculiarities of content of Ukrainian migrants' Internet-resources in the countries of Western Europe and Russia in the System of modern global media-discourses are proposed.

Досліджуючи міграційні процеси в Європейському Союзі, а також особливості української міграції до країн Європи, окрему увагу ми зосередили на моніторингу інформаційних потоків на тему міграції. Предметом нашої уваги став, власне, не тільки первинний збір та опрацювання видимих «меседжів» українського інформаційного контенту на тему міграції (як це часто практикують колеги), а, власне, глибинна структуризація медіа-повідомлень через розпрацювання

принципово нової системи змістових характеристик та їх смислових значень*. Моніторинг було застосовано для аналізу українського (україномовного і частково російськомовного) інформаційного полів у спектрі «міграційна політика». Наслід-

* Система аналізу інформаційних потоків випрацювана за спеціальною методологією у Львові, в «Лаборації соціальних досліджень» під керівництвом І. Маркова.

ком цієї роботи, зокрема, стало виокремлення основних напрямків і тенденцій інформаційного простору в тематиці «міграція», вперше запроваджено фіксацію самостійних ініціатив та активності держави Україна. Зафіксовано особливості й специфіку європейського позиціонування до українських мігрантів – через порівняння аргументації і дій, реалізованих лідерами європейського інформаційного простору.

Наш медіа-моніторинг здійснюється щоденно через пошукові системи Google, Yandex, Redtram за допомогою чітко визначених ключових слів, а також через окремі аналіз мережі ключових загальноукраїнських медіа і сітку семи мігрантських сайтів, створених у країнах найбільшого перебування українських мігрантів – Італії, Іспанії, Португалії, Німеччині, Росії тощо.

Проте моніторинг українських сайтів у країнах численного перебування українців, власне, і став для нас окремою темою у дослідженні перспектив, тенденцій та особливостей української міграції. Найперше тому, що в сучасному глобалізованому світі саме ресурс у всесвітній мережі перебирає на себе функцію формування національної і громадянської спільноти, а відтак, і її реалізації в країні перебування [6]. Мігрант отримує змогу не лише прямого комунікування з родиною та друзями, які залишаються в Україні, але й із сотнями, тисячами подібних собі, передусім, за соціальною функцією. Фактично, саме портал в Інтернеті стає місцем, де українські мігранти не просто спілкуються та обмінюються різноманітною інформацією, але й формуються як спільнота («не інформування, а формування»). Навіть попри те, що сьогодні, за неофіційною статистикою, доступ до всесвітньої мережі має тільки десять відсотків українських мігрантів, це число постійно зростає.

Які аспекти для нас є особливо цікавими в контексті аналізу української міграції у світі? І які теми залишаються «невидимими» для українських журналістів?

Найперше, попри те, що українські форуми та невеличкі Інтернет-об'єднання українців є практично в кожній європейській країні включно зі Скандинавією, ресурсів, які більшою чи меншою мірою виконують функцію порталів, налічуємо небагато: в Росії – «Кобза» [1], «Українці в Угорщині» [7], «Українська газета в Італії» [5] та сайт українців в Італії [2], Португалії [4], Німеччині [3].

Причому, тільки італійський та німецький портали позиціонують себе як сайти, що об'єднують не лише українську діаспору. Проте колишня назва німецького порталу «Хата скраю» (тепер «Імміграда») була, на нашу думку, доволі символічною, і вказує на спосіб самопрезентації українських мігрантів у середовищі Німеччини.

Всі перелічені портали сформовані за принципом не лише форуму, але й соціальної мережі, яка здебільшого, окрім Української газети в Італії, включає історично-культурну площину та правову, за принципом «історія плюс захист прав». Звичайно, цього недостатньо, з огляду на те, що сучасний Інтернет-ресурс, цільовою аудиторією якого є мігранти, може перебирати на себе значно серйозніші функції, ніж просто інформування. Суттєво по-іншому в цьому переліку виглядає Українська газета в Італії. Цей сайт функціонує як сучасний актуальний портал із вловлюванням акцентів і найновіших змін в площині української міграції.

Якщо говорити про тематику й джерела, з якими журналісти в Україні могли б працювати для написання статей на міграційну тематику, то, власне, портали українців у країні перебування є реальною площиною для такого пошуку. Проте, справжня мігрантська проблематика, що виходить

за межі вже прописаних стереотипів, часто залишається за межами журналістських ініціатив. Чого не бачать українські журналісти? По-перше, це тематика нетипового людського досвіду: численні форуми та чати є хорошою можливістю для такого пошуку, але мало використовуються українськими медійниками. В цьому контексті надзвичайно важливими є також щоденники і блоги, які ведуть мігранти на порталах. Це нечасте явище, оскільки досі мало хто з мігрантів має доступ і час для Інтернету, але для кожного журналіста, який намагається проникнути за куліси стереотипізованих тез, – такі мігрантські блоги є безцінною знахідкою. Йдеться не про сентиментальні описи мігрантських буднів, а про детальний, зосереджений аналіз їхніх особливостей, і невидимих, на перший погляд, факторів, що зумовлюють їх перебування в чужій країні.

По-друге, теми для аналізу ситуацій захисту чи, навпаки, обмеження людських прав. Практично кожен український мігрант стикається з порушенням своїх прав та наступом на власну гідність, а тому, на форумах, цей досвід набуває жвавого і гострого обговорення. Проте для українського журналіста кожен такий інцидент може бути імпульсом для тиску на українську владу, яка за двадцять років для захисту своїх громадян за кордоном не зробила нічого, не прописавши, зрештою, навіть статус мігранта на законодавчому рівні.

По-третє, українські журналісти могли б, зрештою, спробувати вийти за вузьке коло знаних міграційних викликів, і спробувати оцінити досвід української міграції також і в позитивному ключі. У друкованих виданнях українців у Італії, а тепер вже й в Інтернет-ресурсах, прописані десятки випадків, передусім, жіночою рукою, які, у кінцевому випадку, зведені до розповіді про те, як і що змінює міграція в людській особистості, і, крім зламів, тут також окреслено досвід внутрішнього росту, дозрівання й самореалізації.

По-четверте, теми правових особливостей європейських країн в стосунку до міграції. Якою є міграційна політика кожної окремої країни, і якою загалом є політика ЄС? Чи змінюється вона і як? Що фіксує тепер і як формуватиметься у найближчі десятиліття? Чи потрібні, зрештою, Європі мігранти і чому? Окремі сайти друкують основну правову інформацію у сфері міграції, але водночас тут можна натрапити і на десятки випадків з реального життя мігрантів про те, як законні акти в реальності регулюють ту чи іншу обставину їхнього життя.

Всі ці контексти потребують глибокого аналізу і вивчення, і мусять мати своє вираження в інформаційному просторі України. Зрештою, це сприятиме передусім розвитку української журналістики, не кажучи вже про поступ в осмисленні феномена міграції більшою частиною українського суспільства.

1. Сайт Кобза. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kobza.com.ua/>.
2. Сайт українців в Італії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.leleky.org/>.
3. Сайт українців у Німеччині. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://perechrectjamigrantiv.blox.ua/2011/05/immigradazarobitchanstvotsej-blog-sproba.html>.
4. Сайт українців у Португалії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://spilka.pt/>.
5. Українська газета в Італії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gazetaukrainska.com/>.
6. Українська Світова Інформаційна Мережа (УСІМ). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://novaxvylya.hmarka.net/novyny.htm>.
7. Українці в Угорщині. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrajinci.hu/tuku.htm>.